הבית והעליה פרק עשירי בבא מציעא קיז.

לבדו הוא דר. וכעל הבית יולא מביתו בעל כרחו: **דרך גנין.** לעלות מבחוץ דרך סולם הקבוע לכתיפת פתח העליה ויכנס לעליה הנפתח ומשם ירד לבית בסולם: **עלייה קבילה עילואי.** לעלות דרך סולם וליכנס לפתח ולדור למעלה אבל עוברת של עליה וירידה לא קבילת עני: **שני עליות זו על גב זו מהו.** והגמרא מפרש לבעיא ואזיל: **איפחית** (ג) **עליה עליונה.** והוא שכר העליונה פשוט לי דדר בתחתונה דכ"ש דהא עדיפא ליה: **אלא איפחית תחתונה.** והוא שכר את התחתונה מהו דנימא דמשכיר אבל העליונה לו נכוף את המשכיר ודור עמו בבית: **חדא עלייה.** מעלה: **קינים וסנאים.** מעשה תקרה כעין מחבלות שקורין קלידי"ש: **וסטיני אמר ריש לקיש.** שם חכם תלמידו של ריש לקיש: **לווחין.** פלנק"ש בלע"ז מנסרים של אח: **איפחית מעזיבה.** והתקרה קיימת אלא שהמיס שותתין ווידלין דרך הסחתיים הוי. ואלו שוכר ומשכיר הוו אלא בית של זה והעלייה של זה: **ויוסף הורד.** תרגומו איתמת. ר' חייא ב"ר יוסי אמר תחתון וכו': **כפלוגתא דר' יוסי ורבנן.** דמתניתין דס"ד דהא דקאמר ר' יוסי העליון נותן את המעזיבה כדי שלא יזיקו מימיו את התחתון הוא דקסבר על המזיק להרחיק את עצמו והתחתון נותן תקרה שהרי השכיר לו מקום לגור וח"ק סבר על הניזק להרחיק את עצמו הלכך מעזיבה נמי על התחתון לעכב המיס שלא ירדו עליו: **ומיסברא דרבי יוסי ורבנן.** דהכא בהיזיקא דתחתון פליגי ומעזיבה זו לעכב המיס ונכביל מזקי התחתון: **איבכא שמעינן להו.** דר' יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו: **מן הכור.** שהשרשין מתפשטין ונוקבין בכותלי הכור ומחלידין את הקרקע והכתלים נופלים: **חרוב ושקמה.** יש להן שרשין ימיין ואלוכין משאר אילנות: **כין מלמעלה.** כין שהאילן נמוך מן הכור שקרקעית הכור למעלה משרשי האילן שהאילן נטוע בגבעה והכור בהר והתם מפרש מפני שמחלידין את הקרקע ומעלין עפר ומקלקלין קרקעיתו של כור: **מן הצד.** שנכיסה בקרקע השוה: **ונוקן דמיס.** בעל הכור לבעל האילן: **אלא אי איכא למימר דפליגי.** אם יש לתלות פלוגתא דהכא אמוראי לגעל בפלוגתא דתנאי: **כפלוגתא דרבי יוסי ורבנן דהתם הוא דפליגי.** מ"ל

איפחית תחתונה מהו למידר בעליונה. וא"ת אי דאמר ליה עלייה שמתמת עלייה זו אני מסכיר לך פסיטא שידור בעליונה שמיעבד לו ואי אמר שעל גבי בית זה אני מסכיר לך פסיטא שלא יכול לסלקו לילך לעליונה וי"ל דלעולם הא"ל שעל גבי בית זה אני מסכיר לך ומספקא ליה דלמא עלייה עליונה נמי היא בכלל בית והא הא"ל שעל גבי בית זה משום דעיקר הבית היא למטה ואף על גב דמוכר את הבית לא מכר את העלייה לענין שיעבוד זה מיהא הוי בכלל בית:

רבי יהודה אומר אף הדר בתוך של חבירו צריך להעלות לו שכר. מה שפירש בקונטרס דאם אין נותן לו שכר מיחזי כרבית אין נראה לר"י דמה רבית שייך הכא דלא הלוהו כלום שהרי אם הבית נשרף לא היה נותן לו יליאותיו וגם אין אנו לריכין לטעם דרבית שהרי טעמו הוא משום דזה נהנה וזה חסר כדמפרש בגמרא:

ויושב בבית עד שיתן לו יציאותיו. פי' בקונטרס דטעמא משום דהשתא לא נהנה דהרי עליתו מוכנת לו וקשה דהא נהנה הוא שאין לריך לעלות ונראה דגרס ומקרה את העלייה ויושב בתוכה פי' בעליי' ולא יתיב לבעה"ב ליכנס בתוכו עד שיתן לו יליאותיו:

נשלמה

כשהוא דר לבדו הוא דר כדמעיקרא או דלמא שניהם דרין דא"ל אדעתא לאפקינן לא אגרי לך אם תמצא לומר [א]שניהם דרין בו כשהוא משתמש דרך פתחים משתמש או דרך גנין משתמש מי אמר כדמעיקרא מה מעיקרא דרך גנין השתא נמי דרך גנין או דלמא מצי אמר ליה עלייה קבילי עלאי עלייה וירידה לא קבילי עלאי אם תמצא לומר [ב]מצי אמר ליה עלייה וירידה לא קבילי עלאי שתי עליות זו על גב זו מהו איפחית עליונה נחית ודר בתחתונה איפחית תחתונה מהו למיסלק לגמרי בעליונה מי אמרינן דא"ל שם עלייה קבילית עלך או דלמא חד עלייה קביל עליה שתי עליות לא קביל עליה [ג]תיקו: רבי יוסי אומר התחתון נותן את התקרה כו': מאי תקרה רבי יוסי בר חנינא אמר קינים [ד]וסנאין וסטיני אמר רבי שמעון בן לקיש לווחים ולא פליגי [ה]מר כי אתריה ומר כי אתריה הנהו בי תרי דהוו דיירי חד עילאי וחד תתאי איפחית מעזיבה כי משי מיא עילאי אזלי ומזקי לתתאי [ו](מי מתקן) ר' חייא בר אבא אמר העליון מתקן ור' אלעי משום ר' חייא בר' יוסי אמר [ז]התחתון מתקן וסימן [ח]ויוסף הורד מצרימה לימא ר' חייא בר אבא ורבי אלעי בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן קמיפלגי למאן דאמר העליון מתקן קסבר על המזיק להרחיק את עצמו מן הניזק ומאן דאמר תחתון מתקן קסבר [ט]על הניזק להרחיק את עצמו מן המזיק ותיסברא רבי יוסי ורבנן לענין נזקין פליגי והא איפכא שמעינן להו דתנן [י]מרחיקין את האילן מן הכור עשרים וחמש אמה ובחרוב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הכור קדם קוצץ ונותן דמים אם האילן קדם לא יקוץ ספק זה קדם ספק זה קדם לא יקוץ רבי יוסי אומר [יא]עא"פ שהכור קודמת לאילן לא יקוץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אלמא ר' יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו ורבנן סברי על המזיק להרחיק את עצמו אלא אי איכא למימר (ו) פליגי בפלוגתא דר' יוסי ורבנן דהתם קמיפלגי ורבי יוסי ורבנן דהכא במאי פליגי בחזק תקרה קמפלגי רבנן סברי [יב]מעזיבה אחזוקי תקרה הוא ואחזוקי תקרה על התחתון בעי לאחזוקי ורבי יוסי סבר מעזיבה אשוויי גומות הוא ואשוויי גומות על העליון לאשוויי איני [יג]והאמר רב אשי כי הוינא בי רב כהנא הוה אמרינן [יד]מודה רבי יוסי בגירי דיליה [טו]דפסקי מיא והדר נפלי: **מתני'** [טז]הבית והעלייה של שנים שנפלו אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות הרי בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו ר' יהודה אומר אף זה דר בתוך של חבירו צריך להעלות לו שכר אלא בעל העלייה בונה את הבית ואת העליה [יז] מקרה את העליונה ויושב בבית עד שיתן לו את יציאותיו:

גמ'

אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות. החומה והתקרה התחתונה המוטלין עליו לבנות והוא יבנה החומה מן התקרה ולמעלה ותקרה העליונה של גג: **בונה בית.** לבדו עד תקרה התחתונה: **עד שיתן לו יליאותיו.** ואח"כ יצא ממנו ויבנה עליתו: **אמר ר' יהודה אף זה דר בתוך של חבירו.** אם כן הוא אף [יח]בעל העליה זו כשהוא מחזר [יט] מעותיו לזה בתוך שלו ואי נמי זה לא חסר דהא בנאו הכי לא הוי בני לה איהו זה מיהא נהנה שכר דזה מיהא נהנה שאלוני בית זה אין לו מקום לדור שם וקסבר זה נהנה וזה לא חסר חייב ולריך להעלות לו שכר ואי לא מיחזי כרבית: **אלא בונה.** וגומר את הכל ומקרה את העלייה למעלה וכל הלריך לה: **ויושב בבית.** התחתון דהוה ליה זה לא נהנה וזה לא חסר הוא לא נהנה שהרי עליתו מוכנת לו לדור בה וזה לא חסר דבנאו הכי לא חזיא ליה דהא לא הוה בני לה:

גמ'

מסורת הש"ס

(א) [נ"ר הערוך וסנהדרין ומיהא רשב"ל אמר לוחמי ע"ם ערך מכוז יש, עיל כפרך קר' ר' ומ"ש שם הרב המוסף]. (ב) [פסחים ב, רש"ן]. (ג) רש"ל מ"ג. (ד) [לעיל נד.] [ב"ב סה:]. (ה) [ב"ב כב: סה:]. (ו) [ב"ק כ:]. (ז) [דברים הלוי ברכיון מוהן ולי' רש"י שבתלמוד מה"ל אף זה אף שכבל הבית אינו תפר כלום צריך להעלות לו הדר שכר כיון שנהנה דקסבר זה נהנה וכי' ופ"ע בפי' הרב ברטנורה ד"ה ר"י אומר וכי' ע"ש].

הגהות הב"ח

(א) נס' דפליגי בפלוגתא: (ב) בבשנה ומקרה את העלייה ויושב בבית: (ג) רש"י ד"ה איפחית עליונה והוא שכר כל"ל ומיהא עלייה נמחק: (ד) ד"ה אמר ר' יהודה וכו' בעל העליה זו כשהוא חחר ומקבל מעותיו מזה הוה ליה שהוא דר בתוך שלו ואי נמי זה לא חסר דהא בלאו הכי לא הוי בני לה אידו זה מיהא נהנה שאלוני בית זה כל"ל:

מוסף רש"י

עשרים וחמש אמה. כך שיכוו שהשרשין נמשכין והולכין ומקלקלין את כותלי הכור (ב"ב יח.). ובחרוב ובשקמה. שרשיהם מרובים (שם כה:). בין מלמעלה. שאמר מהן מלמעלן בגובה שיעור הר והשני כשפולו, בין מן הצד. בקרקע שוה (שם). נוטן דמים. דכיון דהרשות נטע שאינו מזיק עד זמן גדול לא חייבוהו חכמים לקוץ בלא דמים כשביל הזיקא דיחיד (שם). בגירי דיליה. נחלים הנאים לו מיד נופו של בעל הבית ממש (שם כב.). הבית והעלייה של שנים. בית של זה והעלייה שבל נבה הוא של אחר (ב"ק כ:). עד שיתן לו את יציאותיו. מה שהיליא על הבית (שם).

עין משפט נר מצוה

ה א ב מיי' פ"ה מהל' שכירות הל' ח סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' שיג סעי' יח:
ו ג מיי' שם טוש"ע שם סעי' יט:
ז ד מיי' פ"ו מהל' שכנים הל' ו סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעי' ד:
ח ה מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעי' לא לג:
ט ו מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע שם סעי' לג:
י ז מיי' פ"ו מהל' שכירות ד הל' ד סמג עשין סט טוש"ע ח"מ סי' שיד סעי' ל ועיין ח"מ שם בהג המ"מ גם"ד מהל' שכנים הל' ל:
יא ח מיי' פ"ו מהל' שכנים הל' ה סמג עשין סב טוש"ע ח"מ סי' קנה סעי' לא:
יב ט מיי' שם שם הל' ו טוש"ע שם סעי' ד:
יג י מיי' שם פ"ד הל' ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קסד סעי' ה:

תורה אור השלם

ו וְיוֹסֵף הוּרַד מִצְרָיְמָה וַיִּקְנֵהוּ פוֹטִיפַר סְרִיס פַּרְעֹה שַׂר הַטַּבָּחִים אִישׁ מִצְרִי מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֲשֶׁר הוֹרִדוּהוּ שָׁמָּה:
בראשית לט א

לעזי רש"י

קלידי"ש [קליידי"ש]. רשתות נצרים. מחצלות.
פלנק"ש [פלנקי"ש]. קרשים.
קבליי"ש [קיבילי"ש]. יתדות, קרסולים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com